

RUCE

PROGRAMOVÉ PROHLÁŠENÍ

V zájmu zachování bohatých tradic českého uměleckého řemesla byla pod jménem velkého milovníka umění, mecenáše a sběratele císaře Rudolfa II. založena

***RUDOLFINEA®
sdružení pro umělecká řemesla.***

Svou činností zabezpečujeme :

1. sdružování fyzických a právnických osob, které se chtějí podílet na plnění programu,
2. spolupráci s předními odborníky, kteří mohou pomoci v prohlubování zájmu široké veřejnosti o tuto problematiku a podporovat dobré jméno české uměleckořemeslné práce i v zahraničí,
3. podporu rozvoje vzdělávání o oblasti uměleckořemeslných oborů především formou seminářů a stáží,
4. zpracování a realizaci projektu *Mistrovská škola pro umělecká řemesla*,
5. přípravu ke složení mistrovské zkoušky s certifikátem k získání titulu *Mistr uměleckého řemesla* v návaznosti na studium autorizované Mistrovské školy pod záštitou *Akademie řemesel a služeb HK ČR*
6. stabilizovaný lektorský sbor pro kvalifikovanou výuku stávajících i nových forem vzdělávání z řad uměleckých řemeslníků, pracovníků muzeí a památkové péče, historiků umění, konzervátorů, restaurátorů a znalců,
7. vytváření podmínek pro vznik a rozvoj nových forem studia v oblasti konzervování, restaurování a znalcství,
8. informační centrum a aktualizaci databáze uměleckých řemeslníků,
9. organizování setkání, výstav, exkurzí apod.,
10. publikační činnost spojenou s šířením informací ve zpravodaji RUCÉ,
11. vytváření podmínek pro vznik profesních společenstev,
12. zapojení do činnosti HK ČR jako její začleněné společenstvo.

Toto programové prohlášení je nedílnou součástí stanov RUDOLFINEA.

NOVĚ O MISTROVSKÉ ŠKOLE

Připravovaný vstup České republiky do Evropské unie a s tím spojené připravované změny živnostenského zákona nás inspirovaly k podání žádosti na Hospodářskou komoru České republiky o autorizaci. Tu naše sdružení obdrželo jako jedno z prvních dne 13.11.2001. Předání proběhlo v prostorách Valdštejnského paláce v Praze v prostorách Senátu ČR za přítomnosti prezidenta HK ČR ing. J. Somra, senátora Rückla, pracovníků HK ČR a zástupců sdružení pro umělecká řemesla - RUDOLFINEA. Kopie textu autorizace je zveřejněna na jiném místě tohoto čísla věstníku. Práva a povinnosti vyplývající z autorizace zapracovalo prezidium sdružení do stanov, jejichž úprava bude předložena valné hromadě ke schválení. Tímto aktem jsme dostali souhlas k provádění mistrovských zkoušek a udělování titulu „Mistr uměleckého řemesla“. V této souvislosti se nám na jednání s HK ČR podařilo prosadit možnost uznání stávajících mistrovských titulů, jejímž držitelům předáme nové mistrovské listy.

Na základě těchto skutečností vydává prezidium nové prohlášení o podmínkách a cílech mistrovské školy jako informaci pro uchazeče o její absolvování.

RUDOLFINEA - sdružení pro umělecká řemesla, člen Hospodářské komory České republiky, pořádá ve spolupráci s Akademií řemesel a služeb, vzdělávacím centrem HK ČR, autorizovanou Mistrovskou školu, určenou pro absolventy učebních umělecko-řemeslných oborů nebo uměleckoprůmyslových škol s desetiletou praxí v oborové specializaci. Studijní běh se bude otevírat podle počtu zájemců a struktury oborů. Uchazeči o studium budou přijati do Mistrovské školy na základě pohovoru, potvrzení o praxi, referencí a předložené dokumentace o dosavadní činnosti.

Studium je tříleté, uzavřené certifikovanou mistrovskou zkouškou. Výuka bude specializovaná pro uchazeče v příbuzných oborových skupinách: zpracování kovů (zlatník a klenotník, umělecký kovář a

zámečnick, Umělecký pasíř apod.), zpracování dřeva a organických materiálů (umělecký truhlář, umělecký řezbář, umělecký pozlacovač, umělecká vyšivačka aj.) a silikátů (umělecký keramik, umělecký štukatér, umělecký sklenář).

Cílem studia je doplnit a prohloubit teoretické znalosti v oblasti podnikání (ekonomika, právo, pedagogika, psychologie, bezpečnost práce, speciální ekologie) a v odborných předmětech (dějiny umění, dějiny kultury, ochrana a konzervace předmětů, příp. restaurátorství, odborná dokumentace, znalectví a zbožiznalství aj.) Mistrovský seminář bude zaměřen na vybranou a aktuální problematiku jednotlivých specializací uměleckého řemesla. Třetí ročník bude věnován především práci na praktickém části - mistrovském kusu, vybraném na počátku ročníku po schválení jmenovaným komisařem. Část odborné zkoušky (pedagogika, ekonomika, právo) bude realizována koncem druhého ročníku, část odborné zkoušky z oborové specializace a praktická část - obhajoba praktického zpracování mistrovského kusu, se uskuteční v závěru studia. Po složení zkoušky obdrží absolvent certifikát, na jehož základě mu bude vystaven Mistrovský list. Pro všechny, kteří budou chtít provozovat živnost na území EU, bude certifikace profesní kvality nezbytnou podmínkou pro podnikatelskou činnost.

Další podrobnější informace a přihlášky budou podány uchazečům na kontaktní adrese sdružení:

RUDOLFINEA - sdružení pro umělecká řemesla, Podkovářská 4, 190 00 Praha 9

www.volny.cz/souumelec

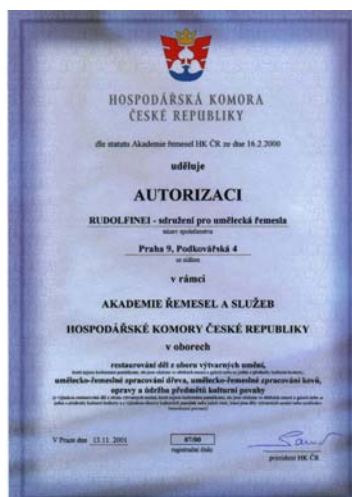

Živnostenské společenstvo
RUDOLFINEA - sdružení pro umělecká řemesla
 udělením
AUTORIZACE
 v rámci
AKADEMIE ŘEMESEL A SLUŽEB
HOSPODÁŘSKÉ KOMORY ČESKÉ REPUBLIKY

přebírá dle Statutu Akademie řemesel a služeb HK ČR (dále jen AŘS HK ČR) práva a povinnosti:

- *i nadále být aktivním živnostenským společenstvem s celorepublikovou působností začleněným v HK ČR*
- *garantovat vypracování učebních dokumentů a jejich případných změn, aktualizaci podle potřeb praxe a technického rozvoje, a to pro počáteční přípravu učňů i další odborné vzdělávání*
- *garantovat vypracování požadavků ke zkouškám a jejich aktualizaci v souladu s učebními dokumenty*
- *navrhovat v rámci mistrovské zkoušky obsah praktické zkoušky a zkoušky z odborných teoretických znalostí, k tomuto účelu vypracovávat " profesní standard mistra řemesla "*
- *ve svém oboru doporučovat HK ČR vzdělávací zařízení k pověření realizací vzdělávacích programů AŘS HK ČR, tj. nominovat mistrovské školy svého oboru*
- *navrhovat odborné lektory pro výuku ve vzdělávacích programech AŘS HK ČR*
- *potvrzovat délku praxe v příslušném oboru pro uchazeče o mistrovskou zkoušku*
- *odborně garantovat mistrovskou zkoušku, kterou zabezpečuje certifikační orgán akreditovaný podle ČSN EN 45013*
- *zajišťovat kontrolní činnost nad průběhem výuky a zkoušek*
- *společně s HK ČR vystavovat mistrovský list, a to na základě předloženého certifikátu o vykonané mistrovské zkoušce*
- *vést vlastní evidenci mistrovských listů*
- *získávat 10% podíl z kursového za každého účastníka vzdělávacího programu Akademie řemesel a služeb HK ČR*
- *spolupracovat s dalšími živnostenskými společenstvy HK ČR, umožňovat co nejširší využití výsledků*
- *informovat úřad HK ČR o skutečnostech významných pro činnost a rozvoj AŘS HK ČR*

V Praze dne 13. 11. 2001

Robert Ritschel, prezident

Rozhovor s mistrem uměleckého řemesla panem Jaroslavem Boubínem Eva Plánská

Letos 12. března se dožil požehnaného věku 87 let Mistr uměleckého řemesla, pozlacovač a restaurátor pan Jaroslav Boubín. Na rozdíl od svých vrstevníků, kteří si užívají zaslouženého odpočinku nebo běhají po doktorech a naříkají na stáří, pan Boubín je jiný. Stále ještě pracuje, zřídil si malou dílnu hned vedle svého bytu a nedovede si život bez pozlacování představit.

Požádala jsem pana Boubína, aby si se mnou zavzpomínal na těch „73 let u řemesla“ a jak to všechno v rodě Boubínů začalo.

Eva Plánská (EP): Pane Boubíne, prý už Vaši předkové byli pozlacovači ?

Mistr Boubín (MB): Pradědeček byl provozovatelem vzkvétající sedlářské živnosti a majitelem domu v Liliové ulici v Praze. A právě tady, v místě mnoha kostelů a šlechtických paláců si jeho syn Eduard Boubín zamiloval pozlacovačské řemeslo a vyučil se v něm, a tak zanechal práci svých rukou právě zde, ačkoliv pracoval i v Budapešti ve slavné sněmovní budově. Byl však už mrtev, když jsem se já narodil.

Můj otec jako druhý pozlacovač v generaci neměl štěstí. Sotva si po vyučení odsloužil praxi v Tyrolích a v Drážďanech, rukoval do první světové války a vrátil se s poraněnou levou rukou. Teprve po osmi letech léčení mohl ohlásit vlastní živnost. Já mezi tím dovršil čtrnácti let, a tak mě otec přihlásil jako učně u tehdejšího starosty pozlacovačského společenstva Vendelína Kostečky. Byl jsem první pražský učně po první světové válce. Ale vůbec jsem nebyl nadšen touto rodičovskou volbou. Tehdy však byli otcové neomezenými pány rodu !

V té době naše řemeslo trpělo vleklou krizí. Šlechtě a církvi byl po válce konfiskován majetek a ubyla i její společenská prestiž. Jinak vážené a produktivní

pozlacovačské firmy ani neudržely své bývalé dělnictvo. Byly to tyto staroslavné firmy: Brůžek, Dostál, Had, Kostečka, Píša. Dělnictvo mělo v té době svoji organizaci, tzv. pomocnickou hromadu, která se scházela v dosud známé staropražské hospodě a vinopalně u Halánků a čítala tenkrát kolem osmdesáti členů.

EP: „To je zajímavé, ale jak to bylo s Vámi ?“

MB: „Můj život byl tak dlouhý a různorodý. První rok v učení jsem chodil do tzv. pokračovací školy s učni pekaři, čalouníky a kominíky a to mně velmi znechutilo. Sám jsem si na ministerstvu „vybojoval“ přijetí do odborné řezbářské školy a tu jsem velmi rád navštěvoval. Učilo se tam kreslení, modelování, řezba a dějiny umění. K řemeslu jsem dostal úplně jiný vztah a našel jsem v něm krásné životní poslání. Má mladistvá touha po poznání světového umění mě přiměla k tomu, abych celé jedno léto věnoval cestě po severní a západní Evropě s kamarádem na kolech. Na jih už jsme se nedostali kvůli právě vypuknuvší habešské válce. Co jsem toto léto nasbíral krásných zážitků ! Otec se v té době účastnil soutěže o práci na teheránském divadle, proto jsem se věnoval studiu perských dějin a umění, a i když otec tuto práci nakonec nedostal, vše se mi hodilo po čtyřiceti letech, kdy jsem odjel zlatit šáhův palác v Teheránu. Po vyučení jsem ještě nějakou dobu pracoval u otce, ale opět jsem nebyl spokojen. Toužil jsem pozvednout uměleckou úroveň řemesla, přerušit pracovní stereotypy, naučit se nejen pozlacovat, ale i restaurovat. Velmi mně pomohly konzultace u tehdejšího prvního ředitele památkového úřadu Dr. Václava Wágnera. Poznával jsem, že pozlacovač musí stále studovat a přemýšlet o vyvstávajících problémech při opravě památek.

EP: „V jaké době se ve Vašem vyprávění právě nacházíme ?“

MB: „Právě jsem nastoupil vojnu a zažil tam nezapomenutelné a dějinně důležité chvíle našeho národa, mobilizaci v roce 1938. Jel jsem s kolonou tanků bránit svoji vlast. Projížděli jsme městy a vesnicemi povzbuzováni k boji. Jak vše dopadlo je všeobecně známo. Myslím si, že z psychického otřesu jsme se nevzpamatovali dodnes.

Po návratu z vojny jsem se opět ponořil do studia dostupných kurzů a seminářů o výtvarném umění, o malbě umělých mramorů a dřev a o technologii malby a polychromie na uměleckoprůmyslové škole na Žižkově.

EP: „A jsme v období druhé světové války“.

MB: „Přinesla mně nejen smutek, ale i nový život s milovanou ženou a dětmi. A také stálou snahu na sobě odborně pracovat. Seznámil jsem se s památkovým názorem mnichovské umělecké

akademie, s nutností poctivého přístupu a odpovědností k dědictví našich předků. To už jsem sám odborně restauroval pod dohledem památkových expertů.

Pracoval jsem hlavně na kostelních zakázkách, zatímco můj otec si obstaral stroje a pracovníky a s úspěchem si zřídil výrobu rámu a lišt. Skončila válka a už se zdálo, že vše může být jen dobré. Jenže přišel „Vítězný únor“. Během krátké doby nastala šikana našeho řemesla, všechny živnosti byly zrušeny, zaměstnanci propuštěni, peníze se daly vydělat jen v dolech a hutích. Ke všemu přišla měnová reforma, po které jsem já i můj otec zůstali doslova bez haléře. Byla to hrozná doba! Nechtěl jsem to vzdát a začal jsem se starat o začlenění našeho řemesla do socialistického sektoru, ale všude jsem narazil. Nakonec jsem našel pochopení u architekta Koželky, který zakládal Ústředí uměleckých řemesel. Nebylo to lehké, ale nakonec se to podařilo. Rok a půl jsem byl jediný pozlacovač v celé Praze. Při tom všem jsem si dokončil maturitu na večerním gymnáziu. Až mnohem později, ve svobodnějších šedesátých letech nastala možnost přijetí učňů. Chopil jsem se této příležitosti velmi odpovědně. Použil jsem všechna svoje dosavadní studia a rozpracoval učební látku na tři roky do skript, a to jak pro praktickou, tak i pro teoretickou výuku. Nic takového dosud neexistovalo. Denně jsem teorii s učni věnoval alespoň hodinu času, v žádném jiném řemeslném středisku se neprováděla výuka tak důkladně jako u nás. Nakonec jsem byl se všemi svými vyučenci, kterých bylo kolem deseti, spokojen a jsem rád, že většina z nich dodnes řemeslu zůstala věrná.

EP: „O tom už sama něco vím, protože jsem byla jednou z nich. Ale řekněte mi pane Boubíne, nevěnoval jste tomu všemu až příliš času? Zbývá Vám vůbec čas na soukromí a na kulturu?“

MB: „Na tu jsem si udělal vždycky čas. Jako mladý jsem viděl většinu představení Voskovce a Wericha v Osvobozeném divadle, v D 34 E. F. Buriana, v Divadle Na zábradlí, v Semaforu, ale měl jsem rád i vážnou hudbu a činohru Stavovského divadla a stihl jsem i přednášky o umění prof. Cibulky, A. Matějčka a V.V. Štecha. Všem pozlacovačům doporučuji podobné kulturní zážitky, které přispívají k všeobecnému rozhledu a vzdělání a usnadňují kontakty s kulturními institucemi, se kterými jsou často nuceni jednat.

EP: „Dostalo Vaše středisko v Ústředí uměleckých řemesel nějaká ocenění za výsledky své práce?“

MB: „Ano, například ocenění zlatou medailí za umělecké řemeslo na EXPO 58, první cena v celostátní soutěži uměleckých řemesel, zlatá medaile na světové restaurátorské výstavě Exempla v Mnichově v roce 1972, úspěchy na výstavách v Římě, Florencii, Berlíně, Moskvě. Na sklonku mé

kariéry v ÚÚŘ jsem byl přijat do Svazu výtvarných umělců.“

EP: „Poté, co jste se dožil penze, jste se mohl naplno věnovat své práci, protože vám odpadlo „papirovaní“ spojené s funkcí vedoucího střediska.“

MB: „Spadla ze mně jedna z těsných obručí, které mě svíraly a znemožňovaly moje širší uplatnění. Dostal jsem se do již zmiňovaného Iránu, kde jsem poznal tři tisíce let starou historii a překrásné orientální památky, což považuji za velkou přízeň osudu. Dostával jsem dále krásné a odpovědné práce a mohl jsem na nich sám pracovat. Po změně režimu se mi splnil dávný sen, když jsem mohl navštívit Egypt a Izrael.

EP: „Bylo toho opravdu mnoho, o čem jste nám vyprávěl. A teď nám řekněte něco pěkného nakonec.“

MB: „Jestli to bude pěkné povídání, to nevím. Chtěl bych třeba rozebrat otázku budoucnosti našeho řemesla, ale skoro se mi o tom nechce mluvit. Situace v zákonech a v legislativě kolem uměleckých řemesel je tak tristní, že naše staré řemeslo bylo před několika lety úplně vypuštěno ze seznamu živností v živnostenském zákoně, takže jako by ani neexistovalo. Naštěstí řemeslníci pracují dál a doufají, že jiná garnitura politiků, která přijde po volbách, nebude hluchá k našim výzvám. Jen abychom si dokázali zvolit ty pravé.

Co nám kromě špatné legislativy nejvíce škodí? Asi velké restaurátorské agentury a někteří absolventi restaurátorských škol, kteří přijímají práce, které dosud patřily jen pozlacovačům a buď je sami zřušují nebo si je nechají levně zpracovat od řemeslníků bez licence. Prostě „boj o zakázky“ neustal, ba spíše se ještě utužuje. Tak to vždy bylo, je a bude!

A teď přeci jen něco pěkného nakonec. V těchto dnech dovršuji 87 let. Co si mohu přát více. Vždyť po dovršení penzijního věku jsem prožil ještě jeden plný a bohatý život. Sice v žádném ohromujícím přepychu, ale v pohodě, v příjemné a smysluplné práci, na kterou jsem nemusel už tolik spěchat. Byl jsem obklopen láskou rodiny. Můj syn Jan a moje vnučka Alžběta jsou pokračovatelé naší rodinné tradice, oba jsou také pozlacovači.

Mám rád život, ale rád přijmu to, čemu nelze uniknout a čemu je marné se vzpírat. Až se odeberu k předkům, pak s vědomím, že ten můj život nebyl marný a s myšlenkou na všechny a všechno dobré, a že nebudu ničeho, nejméně však sebe litovat.

EP: „Pane Boubíne, děkuji Vám za Vaše slova a za všechny Vaše bývalé učně i kolegy Vám přeji hodně zdraví a spokojenosti do dalších let.“

Jaroslav **Boubín**, narozen 12. března 1915 v Praze. Vyučen v r. 1933 pozlacovačem u firmy Vendelína Kostečky. Do druhé světové války zaměstnán ve firmě svého otce. Do roku 1948 pracoval samostatně převážně na církevních památkách. Po zrušení živností komunistickým režimem zaměstnán od r.

1953 v Ústředí uměleckých řemesel, kde založil pozlacovačské středisko. V padesátých letech si doplnil středoškolské vzdělání. V r. 1968 jmenován mistrem uměleckého řemesla. Vyučil asi 10 pozlacovačů. Vedl restaurátorské práce na mnoha špičkových uměleckých zakázkách ÚUŘ, např. na gotickém děkanském kostele v Mostě, na interiéru sv. Markéty v Břevnovském klášteře, na Smetanově divadle v Praze, na klášterním kostele v Oseku u Duchcova, na nábytku pro Pražský hrad, zámek Častolovice, Uměleckoprůmyslové muzeum atd

Středisko ÚUŘ se pod vedením p. J. Boubína podílelo na mnoha ocenění Uměleckých řemesel v Československu i v zahraničí / Mnichov, Řím, Florencie, Berlín, Moskva /.

Po odchodu do důchodu v roce 1975 byl přijat do Svazu výtvarných umělců a samostatně restauroval pro Fond výtvarných umělců ČSFR. Po roce 1989 držitel licence MK ČR. Pan J. Boubín je ženatý a má čtyři děti a mnoho vnoučat a pravnoučat.

Pan Jaroslav BOUBÍN
zemřel 23. dubna 2002
ve věku 87 let

INFORMAČNÍ KOUTEK pro členy RUDOLFINEA

! - Valná hromada sdružení RUDOLFINEA se koná dne 16. 5. 2002 v 16 hodin v budově SOU uměleckořemeslného, Praha 9, Podkovářská 4.

Mezi nejdůležitější body programu bude patřit informace o Mistrovské škole pro umělecká řemesla, členství v HK ČR, rozšiřování členské základny, zaměření další činnosti a jiné aktuální záležitosti. Prezidium vykonalo za dobu od minulé valné hromady významný kus práce a chce Vás o ní v plném rozsahu informovat.

Mgr. Milena Červená
tajemník

UMĚLECKÉ ŘEMESLO A VÝTVARNÉ UMĚNÍ

V kolébce evropské civilizace, v antickém Řecku, bylo umění úzce spjato s lidským životem. Staří Řekové je nazývali techné, tedy schopnost vytvořit něco prospěšného lidskýma rukama. Do tak široce chápané techniky, založené tehdy především na smysluplné rukodělné práci, zahrnovali starověcí předkové nejen řemesla, ale i uměleckou výrobu včetně umělecké tvorby, kterou však nijak nenadřazovali. Ještě ve sbírkách Rudolfa II. byla skupina artificialia, do níž, na rozdíl od naturalií, patřily pozoruhodné výtvořiny lidských rukou a to nejen pro estetické vlastnosti, ale i pozoruhodnou zručnost, tedy um, s nímž byly zhotoveny, ať už to byly drobné umělecké předměty nebo podivuhodné kuriozity. Podle

řecké mytologie udělila v míru bohyně Athéna lidem schopnost vyrábět pro sebe potřebné věci, dala jim i uměleckou výrobu, která svou dokonalostí měla vynikat nad obyčejné řemeslo, někdy byla také ochránkyní sdružení výrobců. Můžeme ji proto považovat za nejstarší patronku také uměleckých řemesel, z nichž každé zvlášť získalo ve středověku svého patrona - křesťanského světce, uznávaného v každém cechu. Proto se také objevuje Athéna na přední straně našeho zpravodaje a hlava bohyně bude připomínat její „poslání“ i na mistrovských listech, které budou udělovány s titulem mistr uměleckého řemesla těm, kteří prokáží své schopnosti, dovednosti i nadání a obstojí v mistrovské zkoušce i se svým vlastnoručně provedeným mistrovským kusem... Ale vraťme se nyní k našemu tématu.

V antice i ve středověku se jen málokomu dostalo pocty, aby bylo hotové dílo spojováno s jeho jménem. Většinou bylo anonymní prací uměleckého řemeslníka - specialisty nebo řady uměleckých řemeslníků, kteří pracovali na společném díle, ať to byly rozměrné křídlové oltáře, převážené na velké vzdálenosti, nebo stavby velkých chrámových staveb a katedrál. V městském cechu se stalo značení díla jakousi ochrannou známkou a vizitkou cechu a jeho příslušníka. Ani ve středověké huti, kam přicházeli a obměňovali se řemeslníci, kteří byli na rozdíl od cechu svobodní, tomu bylo obdobně. Postupně procházel v huti její pracovník všemi potřebnými profesemi, kde získával postupně zkušenosti, znalosti, zdokonaloval se, aby se nakonec mohl stát „magistrem operis“, tedy stavitelem a architektem. Jen vůdčí osobnosti huti či dílny byli známi jménem spíše jen výjimečně. Ještě v éře renesance bylo základem výtvarného umění stále řemeslo. Řada významných umělců byla zároveň vyučena nějakému uměleckému řemeslu. Tak např. florentský sochař Andrea Verocchio prošel zároveň zlatnickou průpravou podobně jako Benvenuto Cellini. Nejvýznamnější německý renesanční umělec Albrecht Dürer, proslulý jako malíř a grafik se vyučil rovněž zlatníkem. Sounáležitost malířů, sochařů a nejrůznějších uměleckých řemeslníků byla až do konce 19. století naprostou samozřejmostí, všichni se pod vedením architekta a stavitele podíleli na společném díle. Vedle potřebné jednoty však začala působit vzájemná soutěž významných individualit, což vedlo postupně k proměně uměleckých oborů. Nad takřka samozřejmý řemeslný základ začala vystupovat individuální estetická kreativní složka, individuální styl umělce, který se již od renesance přes manýrismus, barok až do 19. století snažil vyvázat z obecných slohových pravidel, formulí a schémat. Touha po svobodné nezávislé (volné) tvorbě vedla k rozchodu s minulostí i s řemeslem, patrná zejména prosazením umělcovy signatury. Ve 20. století byl překonán a odmítnut i kánon estetiky na antickém základě, aby nakonec byly zpochybněny i tradiční umělecké druhy a formy. Umělec se stal novým idolem, legendou, umělecká muzea „chrámy umění“. Individuální umělec, který dříve naplňoval požadavky bohatých příslušníků společnosti, začíná proti společnosti revoltovat a nejednou bojoval za nové umění, ale i novou společnost. Odmítá řemeslo jako přežitek a nakládá s různými materiály, včetně klasických a tradičních hmot

využívaných k zhotovení užitných předmětů i tradičních funkčních předmětů samých či jejich částí bez ohledu na jejich původní funkci a smysl. Ujímá se jich jen jako prostředku k novým výtvarným kreacím a mají pro něho nový, od minulosti zcela odlišný význam. Popírá přitom jejich vlastnosti i účel ve snaze o novou estetiku svých objektů. Hlavním cílem je především co nejoriginálnější nápad a někdy z hlediska uměleckého řemesla až absurdní užití těchto prvků k vytvoření nové reality. V nové době se stírají hranice mezi volným a užitým uměním, jehož tradiční součástí bylo vždy i umělecké řemeslo. Klasické předměty se zcela přehodnocují a vznikají nové objekty (např. židle-socha, krajka-prostorový objekt, skleněné sochy apod.).

Z těchto letmých a jen náznakových poznámek by se mohlo zdát, že postupný úpadek řemesla, nehledě na velmi důležité společenské okolnosti, je z hlediska vývoje výtvarného umění zákonitý. Je však třeba kategoricky prohlásit, že umělecké řemeslo (a v širším slova smyslu užitě umění) bylo a je nedílnou součástí výtvarného umění, stejně jako malířství a sochařství, jako základní obory tzv. umění volného, kam přiřazujeme, někdy s jistými výhradami, i architekturu. A to proto, že její prvořadá funkce nebyla jen estetická a umělecká. Tou se však liší od obyčejné stavby jako základního technického díla vytvářejícího prostor. Stejně je tomu tak i v rozdílu mezi obyčejným řemeslem a uměleckým řemeslem. Jednotlivé řemeslné obory vznikly z potřeby vyrobit pro člověka předměty k uspokojení jeho základních životních potřeb (oděv, obuv, nábytek, aj.). Takové předměty fyzicky dosloužily a byly nahrazeny jinými užitkovými předměty. V moderní době vystřídala rukodělnou práci masová průmyslová výroba, jež využila levných průmyslově vyráběných materiálů. Bylo jí však třeba estetizovat již v samotném návrhu co do tvaru, funkce vzhledu a vnímání, což se stalo úkolem průmyslového designu.

Pro umělecké řemeslo však zůstává podstatou hlavní podíl rukodělné práce při zpracování klasického a přírodního materiálu, kterou vzniká předmět, sloužící konkrétnímu účelu. Takový předmět nesmí postrádat základní ideu, musí zpracovat materiál který bude v souladu s posláním předmětu. V minulosti však také souzněly s dobovým cítěním, estetickými

zásadami a slohovými pravidly, byl článkem utváření komplexu hmotné kultury společnosti. Na rozdíl od obyčejného užitkového předmětu měl každý objekt navíc umělecké ztvárnění, které jej zásadně odlišovalo od běžných věcí. Už samo rukodělné zpracování a užití stále vzácnějších materiálů se stopami lidských rukou dodává takovému předmětu nezaměnitelnou estetickou kvalitu a pomáhá formovat nezanedbatelnou humanizující sféru v přetechizovaném světě, kterou je potřeba bránit jako jedno z pout k samé podstatě lidství a smyslu lidského života. Pro umělecké řemeslo je také příznačné i umělecké ztvárnění, které mělo poněkud odlišný charakter od volného umění, jeho výsledkem byly v minulosti nejen užitkové, ale zároveň i umělecké předměty. Jejich funkce byla obohacena nápaditým a pozoruhodným dekorem, v některých případech však vznikaly objekty, jejichž umělecká hodnota nebyla o nic menší než kvalita uměleckých artefaktů z rukou malířů, sochařů či architektů.

Z výše uvedeného je patrné, že se nejen v minulosti, ale zvláště dnes, odlišuje umělecké řemeslo od obyčejného řemesla. Jeho estetickou a uměleckou hodnotu nelze ničím normovat, dosáhnout strojovým zpracováním. Umělecký charakter je vlastní všem uměleckořemeslným oborům. V době dnešního obecného ohrožení

celé této jedinečné sféry jsou z hlediska společného požadavku jednoznačně uměleckého charakteru výsledků práce jednotlivých uměleckých řemeslníků vlastně specializacemi ve sféře uměleckých řemesel, které patří do rozsáhlé oblasti výtvarného umění a výtvarné kultury. Na rozdíl od oborů volného umění, kde se specializace odehrávala buď v užití (v malířství např. nástěnné malbě, knižní malbě, malířství závěsných obrazů, portrétních miniatur) a ve sféře námětu (odlišovali se figuralisté, krajináři, portrétisté, malíři zátiší), ve zpracování materiálu (kamenosochaři, řezbáři) nebo rozměru (vedle monumentální malby a pomníkové tvorby existovali malíři portrétní miniatury a medailéři) byla i je specializace uměleckých řemeslníků mnohem náročnější: co odlišný materiál, to jiné způsoby zpracování a možnosti užití s nepřebýrným množstvím technologických postupů a uměleckých technik. Roztříštěnost těchto oborů a izolovanost jednotlivých specialistů je však nutné spojit do jednoho proudu při respektování všech specifických rysů každého z uměleckých řemesel jako zcela svébytných a rovnocenných specializací v početné rodině uměleckých řemesel, které musejí zůstat zachovány jako svébytné prvky ve sféře výtvarného umění.

PhDr. Miloslav Vlk

Informace ze školy

Do 15. června SOU uměleckořemeslné vyřizuje přihlášky :

- pro **rekvalifikační studium** (vyučení v uměleckořemeslném oboru externí formou)
- pro **Mistrovskou školu** (titul Mistr uměleckého řemesla, 3 roky dálkovou formou o sobotách – 20x za ročník)
- pro kurs **Sběratelství a starožitnictví** (2-leté studium o sobotách, osvědčení o kvalifikaci opravňující k živnostenskému podnikání)

Další informace podá SOU uměleckořemeslné, 19000 Praha 9, Podkovářská 4,
tel.66 311 751,
www.volny.cz/souumelec